

Daugėliškių miško bunkerio paslaptys

Partizaninio karo vietų archeologiniai tyrimai dar tik prasidėję. 2010 m. vykdyti pirmieji Lietuvoje partizanų bunkerio kasinėjimai: iširta Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos Prezidiumo pirmininko pavaduotojo Leonardo Grigonio-Užpalio vadovietė Daugėliškių miške (Raseinių r.) ir Prisikėlimo apygardos štabo būstinės Minaičių ir Balandišio kaimuose (Radviliškio r.).

Daugėliškių miško bunkerio archeologinius tyrimus atliko būrys bendraminčių, vadovaujamų Gedimino Petrausko. Rasta daugiau nei 1000 radinių, suteikusių duomenų apie partizanų kovinę parengtį ir kasdienį gyvenimą. Archeologijos duomenys buvo lyginami su Lietuvos ypatingajame archyve saugomų baudžiamųjų bylų informacija bei partizanų ryšininko prisiminimais. Kompleksiniai tyrimai atskleidė naujas partizaninio karo istorijos pažinimo galimybes.

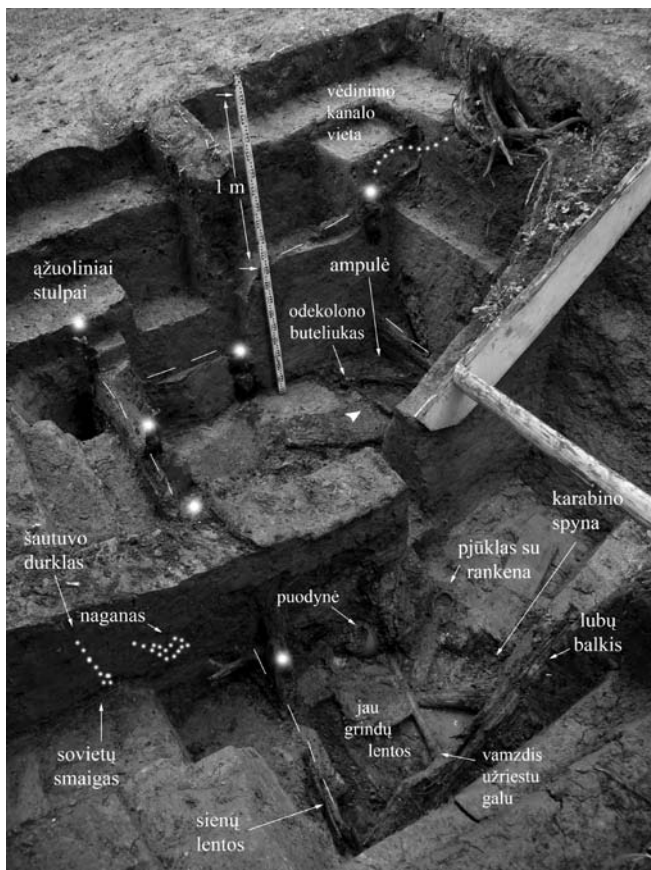
Fotografijose – 1948 m. pavasarį įrengto bunkerio kasinėjimų vaizdai, matyti apdegusios jų konstrukcijos bei dešimtys radinių, kurie mena Lietuvos partizanus ir jų žūtį. 1950 m. liepos 22 d. Daugėliškių miško bunkeris (Raseinių r.) buvo užpultas, žuvo 1949 metų vasario 16-osios Deklaracijos signataras L. Grigonis-Užpalis, Aleksas Meškauskas-Elytė, Vytautas Kuzmikas-Sakaliukas, Juozas Tomkus-Gabrys ir partizanas slapyvardžiu Banga; Juozas Zinius-Nemunėlis suimtas, nuteistas kalėti, į Lietuvą negrįžo.

Žurnalo viršelį puošia vienas iš Daugėliškių miško bunkerio radinių – Gediminaičių stulpai – karinės uniformos apykaklės ženklelis, priklausęs vienam iš šešių Prisikėlimo apygardos partizanų.

G. Petrausko nuotrauka, 2010 m.

Lietuvos partizanų uniformos detalė apykaklės antšiuvas (LYA f. 3377 ap. 55 b. 222). A. Petrauskienės nuotrauka. 2012 m.

Kasinėjimų vaizdai. V. Vaitkevičiaus nuotraukos. 2010 m.

Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos

D e k l a r a c i j a

Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Taryba, atstovaudama visas Lietuvos teritorijoje esančias vieningos vadovybės vadovaujamas karines vėsuomenines gruputes, tolynt:

- a) Pietų Lietuvos Sritį, savo sudėtyje turinčią Dainavos ir Taurų apygardas,
- b) Rytų Lietuvos Sritį, savo sudėtyje turinčią Algimanto, Didžiosios Kovos, Vyčio ir Vytauto apygardas,
- c) Vakarų Lietuvos Sritį, savo sudėtyje turinčią Kęstučio, Privalikėlio ir Žemaičių apygardas,

tai yra, reikšdama lietuvių tautos valią, pakartodama Vyriausiojo Lietuvos Atstatymo Komiteto 1946 VI.16. Deklaracijoje, BPS 1947.V. 28. nutarimuose ir BPS Deklaracijoje Nr. 2 paskelbtus pagrindinius principus bei juos papildydama nutarimais, priimtais 1946.II.10.

BPS Prezidiumo ir BPS Karo Tarybos Jungtinio posėdyje, skelbia:

1. LLKS Taryba, romdamasi BPS Prezidiumo ir BPS Karo Tarybos Jungtinio posėdžio 1949.II.10. nutarimais, okupacijos metu yra aukščiausias tautos politinis organas, vadovaujantis politinei ir karinei tautos išsilaikymo kovai.

2. LLKS Tarybos ir Prezidiumo būstinė yra Lietuvoje.

3. Valstybinė Lietuvos santvarka - demokratinė respublika.

4. Suvereninė Lietuvos valdžia priklauso tautai.

5. Lietuvos valdymas vykdomas per laisvą, demokratinę, visuomeninę rinkimą, slaptais rinkimais išrinkta Seima, ir sudaryta Vyriausybė.

6. Nuo okupacijos pabaigos iki susirenkant demokratiniam Lietuvos Seimui, įstatymų leidžiamąją galią turi Laikinoji Tautos Taryba.

7. Laikinoji Tautos Taryba sudaro visų vieningoje vadovybėje

Lietuvoje ir užsienyje kovojančių sričių, apygardų, rinktinų, mokyklų, mokyklų, kultūrinių, religinių organizacijų bei sąjūdžių ir tautoje atramą turinčių politinių partijų atstovai, prisilaikant proporcingo atstovavimo principo.

8. Atstačius Lietuvos Nepriklausomybę, iki susirenkant Seimui, Lietuvos Respublikos Prezidento pareigas eina LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininkas.

9. Laikinoji Lietuvos Vyriausybė sudaroma LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininko pavedimu. Vyriausybė atsakinga prieš Laikinoją Tautos Tarybą.

10. Lietuvių veiklai užsienyje ir Lietuvos atstatymo darbui koordinuoti LLKS Tarybos Prezidiumas turi LLKS Užsienio Delegatūrą, kuri, bendradarbiaudama su Vakarų valstybėse akredituotais Lietuvos atstovais, sudarinėja komisijas bei delegacijas ginti ir atstovauti Lietuvos reikalus Suvienytų Tautų Organizacijoje, įvairiose konferencijose ir kitose tarptautinėse institucijose.

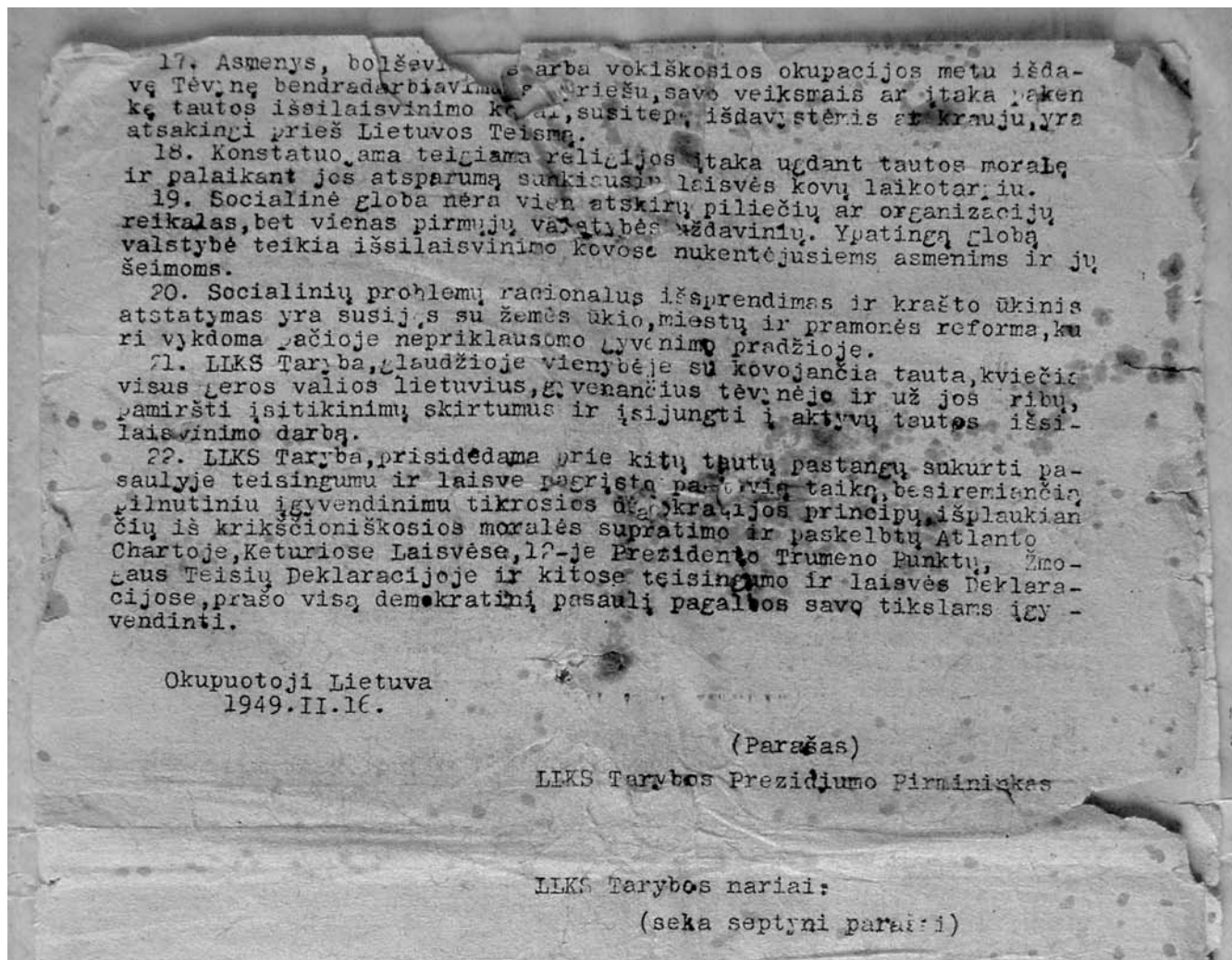
11. LLKS Užsienio Delegatūros nariai iš savo tarpo išsirenka LLKS Užsienio Delegatūros Pirmininką, kuris skaitomas LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininko Pavaduotoju.

12. LLKS Užsienio Delegatūros nariai laikomi lygiateisiais LLKS Tarybos nariais.

13. Šiai Deklaracijai vykdyti nuostatus leidžia LLKS Taryba.

14. Lietuvos valstybės atstatymas, iki Seimo bus priimta ir paskelbta žmogaus laisvės ir demokratijos atsiiekimus atitinkanti valstybės konstitucija, vykdomas pagal šioje Deklaracijoje paskelbtus nuostatus ir 1922 m. Lietuvos Konstitucijos dvasią.

15. Atstatytoji Lietuvos valstybė garantuoja lygias teises visiems Lietuvos piliečiams, neprasikaltusiems lietuvių tautos interesams.

1949 m. vasario 16-osios Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos deklaracija

1949 m. vasario 16-osios Deklaracija Minaičių kaime (Radvilieškio raj.) pasirašyta LLKS Tarybos Prezidiumo pirmininko Jono Žemačio-Vytauto bei Tarybos narių – Aleksandro Grybino-Fausto, Vytauto Gužo-Kardo, Juozo Šibailos-Merainio, Broniaus Liesio-Nakties, Leonardo Grigonio-Užpalio, Adolfo Ramausko-Vanago, Petro Bartkaus-Žadgailos. Dokumentu skelbiama, kad LLKS prisiima atsakomybę vadovauti nepriklausomos bei demokratinės Lietuvos valstybės atkūrimui, kurioje garantuojamos lygios teisės visiems Lietuvos piliečiams bei užtikrinama socialinė globa. O „Komunistų partija, kaip diktatūrinė ir iš esmės priešinga pagrindiniam Lietuvos tautos siekimui ir kertiniam Konstitucijos nuostatai – Lietuvos nepriklausomumui, – nelaikoma teisine partija“. Deklaracija apeliuoja į 1922 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją, Žmogaus teisių deklaraciją bei kreipiasi į visą demokratinį pasaulį pagalbos.

Nuo 1949 m. kovo mėn. partizanų pastangomis Deklaracija buvo dauginama ir platinama. Šį nuorašą išsaugojo Daugėliškių miško eigulys, partizanų ryšininkas Kęstutis Albinas Bersėnas-Stirniukas.

1999 m. sausio 12 d. Lietuvos Respublikos Seimas Deklaraciją pripažino Lietuvos valstybės teisės aktu.

The secrets of the forest bunker of Daugeliškiai

Aistė PETRAUSKIENĖ, Vykintas VAITKEVIČIUS

2010 saw the launch of archaeological investigations of the sites of partisan battles. Published are the materials from the Daugėliškių forest bunker excavations — charred bunker constructions, find sites, detail of Lithuanian partisan uniform — the Columns of Gediminas.

Published also is a facsimile of the February 16th 1949 Declaration — a document declaring that freedom fighters in occupied Lithuania assume the responsibility to lead the restoration of an independent and democratic state. In 1999 the declaration was recognised as Lithuanian state law